

Kiss Zsuzsanna Éva beszélget Balázs Lajossal

Az alábbiakban közölt beszélgetés a 2007 májusában és 2008 novemberében Balázs Lajos professzor úrral készített interjúk néhány részletének írásos változata. Az interjú elkészítésével kifejezett tiszteletet és segítőkészséget ezúton is köszönöm. Az interjúkban a kérdező fél Kiss Zsuzsanna Éva volt. Az interjú átiratában bekövetkezett nyelvi változtatásokért a szerzőt terhel minden felelőség. Tartalmi változtatásokra nem került sor.

Mint tanszékalapító és tanszékezető, hogyan látja ön a román–angol szak többnyelvűségét? Miben fogható meg a szak többnyelvűsége?

A Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemet azzal a céllal hozták létre, hogy az erdélyi fiatalok, elsősorban a székelyföldiek, anyanyelvükön sajátíthassanak el egy-egy választott szakmát. Amennyiben valaki csak az anyanyelvén sajátít el egy szakmát, az eleve kizárja a soknyelvűséget. Azonban egy egyetemnek, mint bármilyen intézménynek, kell, hogy legyen egy uralkodó, domináló nyelve, ami természetesen nem jelenti azt, hogy nyelviileg csak egyszínű. Az egyszínűséget már Szent István, bármilyen vonatkozásban, nyelvi, etnikai vonatkozásban elítélte, nem tartotta szerencsésnek. Ezt vallom én a képzés folyamatában is.

A kérdésére válaszolva: ha szakokra lebontva tekintek a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Csíkszeredai Karaira, akkor a *Román és Angol Nyelv és Irodalom Szak*, mely szak elsősorban a tanárképzésnek kötelezte el magát, kilóg a többi szakok sorából olyan szempontból, hogy az oktatási folyamatot nem a diákok nyelvén szervezi. Ez adva van magának a szaknak a megnevezésében is: román és angol szak. Az oktatási programunkat is ennek a jegyében fogalmaztuk meg. Következésképpen nem csak a szak megnevezése lóg ki a többi szak sorából, hanem a szakon belül folyó oktatás is, hiszen annak ellenére, hogy román–angol szak, az oktatás román, angol és magyar nyelveken folyik. Mi a magyar iskolák számára akarunk román és angol szakos tanárokat képezni. Ez az oktatási-képzési cél nem a kolozsvári, a bukaresti vagy a brassói egyetem tantervének az átvételét jelenti. Az egyedüli szak vagyunk a bölcsészszakok sorában az egész országban, ahol nagy hangsúlyt fektetünk a kontrasztivitásra és arra, hogy

bármilyen nyelvet, ami nem anyanyelv, elsősorban az anyanyelv alapján lehet hitelesen, megbízhatóan és funkcionálisan elsajátítani. Azt nem lehet, elképzelésünk szerint, hogy a hallgatóink jártasak legyenek a román és az angol nyelv minél több vetületében anélkül, hogy az anyanyelvükön ne mozognának biztonságosan. Köztudott, hogy az anyanyelvi grammatikát, tehát a magyar nyelvtant, a fiatalok döntő többsége utoljára nyolcadik osztályban tanulja, és ott meg is áll a stúdiókkal, tovább nem fejleszti az anyanyelvi ismereteit. Mivel itt a Sapientiaán román nyelvtanból, angol nyelvtanból, illetve a nyelvek különböző diszciplínáiban egyetemi szinten tárgyalódnak a különböző tudományos kérdések, jelentős szintbeli eltolódás jelentkezhetne az anyanyelven, a második nyelven és a különböző idegen nyelveken szerzett ismeretek mélységeiben. Így rendkívül fontosnak tartjuk az anyanyelvi ismeretek minél alaposabb, minél mélyebb megismerését mind a nyelvi megalapozás, mind pedig a kontrasztivitás szempontjából. Ezzel az oktatás különböző nyelvei között megjelenő szintbeli eltolódásokat, eltéréseket kívánjuk megelőzni, illetve kijavítani.

A nyelv a kommunikáció legfontosabb eszközeinek egyike. Milyen nyelvek tanulását tartja ön fontosnak napjainkban?

Ma idegen nyelveken is kell tudni kommunikálni, nem csak az anyanyelven. Amikor idegen nyelvet mondok, akkor első helyre teszem a románt. Hangsúlyozom, hogy az idegen nyelv megnevezést nem olyan értelemben használom, mint az angol, a francia vagy az orosz esetében, hanem „nem anyanyelv” jelentésben. Román nyelven bármilyen szakmában kommunikálni kell és nem dadogó, hanem fluens módon, a kortárs román nyelv szókincsével, retorikájával és minden más nyelvi vetületével egyetemben.

Szeretem mondani, hogy *Navigare necesse est*, vagyis hogy *Hajózni muszáj*. Ma ezt én úgy fordítom le, hogy *Comunicare necesse est*. Magarázatként hadd fordítsam át ezt az analógiát: annak idején sem csak az óceánon hajóztak. Az óceáni hajózásnak én ma a kommunikációban az angol nyelvet tartom. Folytatva előbb megkezdett gondolatomat: régen sem csak az óceánon hajóztak, hanem a belvizeken is. A belvizeket pedig az itteni és mostani összefüggésben, az én szemléletemben a román nyelv jelenti. Megbízhatóan, magabiztosan és a célt magunk előtt látva kell közlekednünk a különböző mélységű és sodrású vizeken, avagy kommunikálnunk, hogy ne fussunk zátonyra, ne ütközzünk, ne sodorjuk magunkat, és ne hozzunk magunkat olyan helyzetbe, hogy itt vagy ott elsüllyedünk.

Hibásnak ítélem meg azt a gyakorlatot és álláspontot, mely szerint csak az anyanyelven kell tanulni. Eszembe jut Németh Lászlónak egy beszámolója, *Magyarok Romániában* – ez a címe –, amit az 1930-as években írt, amikor Romániába és Székelyföldre látogatott. Azt írja a székelyekről nyelvi vonatkozásban (természetesen szabadon idézek), hogy annak nyelvi konoksága egyszerre felemelő és lehúzó. Ezt a véleményt ma is nagyon időszerűnek tartom. Felemelő a székely nyelvi konoksága az önmegmaradása szempontjából. Hogy miért lehúzó? – azt nem mondja. Sokszor eltűnődtem ezen, és a magyarázatot egy anekdotában látom, amit huszonöt éve hallottam. Bár viccként mesélik, ez folklóralkotás és mély üzenete van. Rövidre fogva: *készültek az innsbrucki téli olimpiára és a szervezők közzétettek egy hirdetést, hogy tolmácsokat keresnek. János bácsink is elmegy jelentkezni az interjúra és kérdezik tőle, hogy:*

– Németül tud?

– Nem.

– Oroszul tud?

– Azt sem.

– Franciául?

– Nem.

– Angolul?

– Nem.

– Hát miért jött ide?

– Hát azért, hogy megmondjam, hogy reánk ne számítsanak!

Itt rejlik a mi tragédiánk. Jó az nekünk, hogy mi kijelentjük és még büszkénk is vagyunk rá, hogy *Reánk ne számítsanak!*? Ezt úgy jelentjük ki, mintha azt akarnánk mondani, hogy *Na, János bácsi kiszúrt a némettel!* Holott igazából csak magunkkal szúrunk ki, amikor azt a képet festjük magunkról, hogy másodrendűek vagyunk, és hogy ránk egy ilyen fontos területen, mint a kommunikáció, ne számítson senki! Ha nem tudunk kommunikálni, akkor még a gondolatainkat sem tudjuk elmondani és eladni, nemhogy a javainkat. Ezzel magunkat a perifériára vagy egy rangsor végére taszítjuk. Az állásvizsgák sokaságánál elsősorban a nyelvismeret feltétel. Székelyföldi állásvizsgáknál is a magyar, a román és az angol vagy egy másik idegen nyelv feltétel.

A háború előtti napokban az erdélyi emberekről azt állították, hogy három nyelven beszélnek: románul, magyarul és németül. Manapság ez sajnos nem gyakorlat és ennek nagy szerepe van Erdély etnikai átrende-

zódésének. Az a románság, aki csak a saját anyanyelvét tudja, nem tud se magyarul, se németül, túlsúlyba jutott. Ez egy olyan oldódást idézett elő a magyarság körében is, hogy, miután a németek elmentek, a magyarok sem kezdték érezni a szükségét annak, hogy Erdélyben ezen a három nyelven kommunikálni kell.

Hogyan jellemezné a székelyföldi magyarságot többnyelvűség szempontjából?

Sajnos nem jellemezhetem és illelhetem dicsérő szavakkal. A székely ragaszkodik az anyanyelvéhez, ami számára a magyar nyelv, tagadhatatlanul. De az, hogy ez számára egyszerre felemelő és lehúzó, Németh Lászlóra visszatérve, ebben benne van az is, hogy az anyanyelvén, a magyaron kívül, nem tud más nyelvet és ez az, ami lehúzza. Ez a harmincas évektől a mai napig nem változott. Lehet, hogy bizonyos kistérségekben változott, de alapjában véve nem változott. A „más, mint az anyanyelv” ismeretének a kérdése nem csak a székelysége érvényes, hanem az erdélyi magyarságra is. A mindennapi együttélés, az együttlét, a médiák román nyelvű kommunikációja, a társadalmi, kulturális, politikai és más természetű élet során találkozunk ezzel a nyelvvel. Élnünk kell, illetve kellene ezzel a nyelvvel. Mégsem tudunk egy bizonyos minőségi szintet elérni, egy minőségi szintre felemelkedni, hogy bár a kommunikáció tekintetében egyenrangú polgárok tudjunk lenni a románsággal. Sok mindennek, amiből hátrányunk származik, az eredőjét ebben látom. Én ezen a területen szeretném, ha előbbre léphetnénk. Megelőzhetnénk, kikerülhetnénk, kivédhetnénk nagyon sok támadást, amellyel illetnek, amellyel elmarasztalnak. Vagyis úgy rendezni a magunk ügyeit, hogy ugyanakkor állandó, színvonalas és minőségi kapcsolatot tartani azokkal, akik mellett, illetve akikkel együtt élünk. Ma már valóban nagyon veszélyes dolog a gettósodás, és ennek a kilépési kapuja pontosan a nyelvi ismeret, a soknyelvűség lehetne. Elsősorban a bilingvizmus. Ma ország szinten a román nyelv a kommunikáció eszköze. Elsődlegesen a mindennapi léthez rendkívül fontosnak tartom a román nyelv ismeretét. Ezen túl, mind az ország határain belül, mind pedig az ország határain túl, szükségünk van a nemzetközi kommunikációra, hiszen bezáródnai, berekedni egy bizonyos politikai adminisztrációs rendszerbe – abból ma már nem él meg senki. Ugyanígy van ez akkor, ha valaki nem tud kapcsolatokat teremteni és művelni. Ehhez szükséges egy világnyelv ismerete.

Miben látja a székelyföldi magyarság román nyelvi készségének megfelelő szintre való fejlesztésének akadályait?

Nagyon fáj lalalom, hogy nem tudunk előre haladni. Ennek számtalan oka van, mely okok talán nem is annyira magunkban, mint a halvány nyelvoktatási politikában és stratégiában vannak. Abban, hogy a román oktatáspolitikai egyenlőségjelet vont a nyelvet anyanyelvként beszélő, tehát a nyelvbe beleszülető egyén és az abba a nyelvbe nem beleszülető, tehát egy más anyanyelvbe és egy más kultúrába beleszülető egyén között. Itt van az egésznek a titka: amíg nem változtatunk ezen a szemléleten, amíg nem fogadjuk el, hogy egyazon igazsághoz többféle úton tudunk eljutni, addig ne várjunk eredményeket. Nem egy út van, mint ahogy azt Voiculescu vagy az előző tanügyminiszter is többször kijelentette, és mely szemléletmód szerint *a román nyelv oktatásának csak egyetlen módszere van*. Aki ilyesmit mond, annak halvány fogalma sincs a megismerésről, és az kizárólagos szemléletet vall. Emellett, mivel funkciójánál fogva hangoztathatja álláspontját, vissza is él a pozíciójával és rájátszik arra a helytelen, sajnos még nagyon sokak által vallott szemléletre, hogy: *Ha nem úgy tanulja a nyelvet, mint mi, akkor hát ki tudja milyen nyelvet tanul, milyen nyelvet tanít?*

Van egy olyan meglátásom, hogy a román lakosság egy jelentős része nem tud kilépni a nacionalizmus bűvköréből, és annak körében szanktifikál. Szentnek tart bizonyos nemzeti értékeket. Én is annak vagyok a híve, hogy a nemzeti értékeket védeni kell, művelni kell, hiszen azok határoznak meg minden népet. Minden népnek megvan a szent kategóriába tartozó saját értékrendje. Azonban ezeket az értékeket ma, a huszonegyedik században nem erőltethetőek rá másokra. Nekem is megvannak a szentnek nevezhető nemzeti értékeim, neki is meglehetnek, és kölcsönösen tisztelhetjük egymás értékeit, de csupán azért, mert egy államközösségben élünk, nem szabad ráerőltetnünk azokat a velünk együtt élő nemzeti közösségekre és kisebbségekre. Ellenkezőleg: a nyelvoktatáson keresztül magukhoz emelhetnének nemzeti közösségeket, amelyektől félnek. De nem keresik azokat a vezető csatornákat, amelyek ezt a félelmet semlegesítenék. Valahol olyan, mintha tudatosan ellenséget próbálnának nevelni a maguk számára, hogy abból ellenségképet kreáljanak, és majd abból politikai tőkét kovácsoljanak a maguk számára, amelyet felhasználhassanak bármikor egy nemzeti kisebbséggel szemben. Hiányzik egy olyan kulturális szemlélet, amely nem azt célozza, hogy amint lehet, a köztünk levő elválasztó küszö-

böt felszámoljunk. Ellenkezőleg, ez a törekvés arra irányul, hogy ezeket a küszöböket foggal és körömmel védeni és fenntartani kell. Egyfelől egy hamis demagógiát hangoztatnak, hogy a román nyelv megtanulása alkotmányos kötelesség, de másfelől mindent úgy tesznek, hogy ez lehetetlené váljon, vagyis hogy ez ne valósuljon meg.

Szép volt azon megfogalmazás, hogy nem lehet egy nyelvet úgy tanítani, hogy bizonyos küszöböket fenntartunk és megerősítünk. Egy lépéssel továbbvive e gondolat értelmezését mondhatjuk, hogy azért szükséges a román nyelv elsajátítása a magyarok részéről, hogy sikeres legyen a kommunikáció a két nemzet között. Hogyan valósul meg e küszöbnek az átlépése abból az irányból, hogy a románok a kisebbség nyelvén próbáljanak közeledni a magyarság felé? Megvalósul-e az egyenjogúságnak az a feltétele, hogy a románok is érdeklőnek a magyar nyelv és kultúra iránt és meg akarják tanulni, illetve használni akarják a magyar nyelvet, mint a két nemzet közötti nyelvi kommunikáció eszközt?

Igen, ez a küszöb, melyet én metaforaként is értelmezek, nagy gondot jelent köztünk. Fizikai értelemben a küszöb a belépő számára akár szorongást, gátlást is jelenthet. A küszöbnek különös spiritualitása van. A magyar, ha egy román közegbe akar belépni bármilyen ürüggyel, lehet az magán vagy lehet az közösségi, a küszöb előtt szorong. Még akkor is, ha az ajtó olajozott. A nyelvi gátlások, a nyelvi kisebbség tudata egyfajta félszet indít el benne. Ez az emberi közeledésben bárhol létezhet: az utcán, a vonatban, vagyis bárhol, ahol a két nemzetiségnek egy-egy képviselője egy helyen van. A vonatban utazhat egy magyar és egy román, kilométerek szaladnak el anélkül, hogy szót váltanának, mert a magyar tudja, hogy nem tud kommunikálni *olyan* szinten. Nem is beszélve arról, hogy ha nagy ügyet akar elintézni, akkor benne van a félsz, hogy *Akkor hogy mondjam?* A magyar gyerekek visszautasítanak, és nem vesznek részt magyar–román vegyes rendezvényeken a nyelvi gátlások miatt. Ott van a küszöb. Nem vesznek részt értelmiségiek tudományos konferenciákon. Mindenki jöhet ellenpéldával, de azok annyira minimálisak, hogy nem tarthatóak mérvadók sem a mi, sem az ők népeségük számára. Nem reprezentatív az, hogy *Ott is részt vett egy magyar*. Tehát továbbra is ott van a tartózkodás, a húzódozás.

Az ország ügye, az közös ügy. Az mindannyiunk ügye, ahhoz hozzá kell járulni, hozzá kell tenni. Azt, ami közös vagyon, kölcsönösen és együtt kell

gyarapítanunk. A gyarapítás munkájában nem lehet szó nélkül létezni és élni. Nem lehet úgy, hogy mi húzzuk, nyúzzuk, csúrnjuk, csavarjuk a dolgokat, mert kommunikálni kell. Egy rossz kommunikációból végzetes hibák keletkezhetnek. Egy jó kommunikációból, ahol román és magyar dolgozik együtt, akár időbeli, akár anyagbeli, akár más természetű takarékoságot is elérhetünk. Mi több, egy jobb megoldást találhatunk és egy biztonságosabb műveletet tudunk elvégezni. Szóval annyi visszauttóje, illetve annyi előnye lehetne a gyenge kommunikációnak, illetve a jónak.

Arról ne is beszélve, hogy hányszor válik nevetség tárgyává a magyar, ami a küszöböt újra emeli: hogy rosszul hangsúlyoz, hogy rosszul mond valamit, és kinevetik, kikacagják. Ezzel belefojtják a szót, anélkül, hogy megtiltanák, hogy megszólaljon. Újabb gátlásokat indukálnak, generálnak benne, ami miatt nem mer megszólalni még akkor sem, ha valami ragyogó ötlete lett volna. Hazajön, és itthon mondja el, mert a nyelvi gátlás miatt nem merte elmondani.

Visszatérve a kérdésére: még nem merném azt mondani, hogy a románság látványos lépéseket tenne a fele, hogy megtanulja a magyar kisebbség nyelvét. Erre a legjobb és legérdekesebb példa Markó Bélának az az ötlete, amit én nagyon jónak tartok, hogy legalábbis a Székelyföldön, vagy ott, ahol a magyarság többségben él, a románság tanulná meg a magyar nyelvet. Milyen vehemens tiltakozással, ellenérzéssel fogadták! Valahol nemzeti önértékünkben, büszkeségünkben, de ostoba féltékenységünkben is sértve, illetve veszélyeztetve érezték magukat. Itt valahol a magyarságnak a másodrendűként való kezelése benne rejtőzik. Hogy a magyar ázsiai nyelv, tehát Ázsiából jöttünk, hogy alacsony rendű nép vagyunk és akkor mi az, hogy ilyenekkel terhelődjön a román gyerek, hogy egy ilyen nyelvet tanuljon? Még arra is vetemednek, hogy azt mondják, hogy alkotmányértő, ha a román magyarul.... Sajnálom, de meg kell mondanom, hogy ezzel viszont önmagukat is minősítik, mert elárulják, hogy nem ismerik a saját alkotmányukat. Ha alkotmányértő, akkor elég sok román állítható lenne a fal mellé, hogy alkotmányértést követtek el, noha csak jóhiszeműen megtanulták a magyar nyelvet. Nem akarok sérteni senkit, de van egy tudathasadásos állapot. Egyfelől hány román szájából hallottam, hogy *Ahány nyelvet tudsz, annyi ember vagy*. Csak az annyi ember között a magyar ne legyen! – itt van egy, a múltban gyökerező indulat, mentalitás, amit nem tudnak legyőzni. Ez megnyilvánul egy nyelvpolitikai kérdésben is, mely nem csak a magyarság számára káros, hanem a románság számára is. Inkább vállalják azt az

illetlen sértő változatot, hogy megszólítanak, hogy *Mit beszélsz?*, minthogy megtanuljanak magyarul. Ha annyira kíváncsi arra, hogy két magyar miről beszél, ha annyira foglalkoztatja, annyira érdeklí, hát tanuljon meg. Folyton az rebeg a tudatukba, ki nem mondva, hogy *Biztos, hogy a hazát árulják; biztos, hogy róluink beszélnek*. Hát nem. Ha egy román jelen van, az nem föltétlenül azt jelenti, hogy róla beszélnek, vagy a románokról beszélnek.

Azt sem mondhatnám, hogy elzárkózik a románság teljes egésze, hiszen az életem és a munkám során nagyon sok román értelmiségivel hozott össze a sors, akik néhány szó szintjéig megtanultak magyarul és érdeklődtek a magyar nyelv iránt. Nagyon jó példa erre Mihai Moraru és Nicolae Mecu tanár úr, akik a magyar kulturális hagyományok, a román szavak magyar eredetének kutatása során számtalanul fordultak hozzám és kértek meg arra, hogy segítsék magyar irodalomtörténetet németül, angolul vagy bármilyen más általa beszélt nyelven beszerezni. Itt megjegyezném, hogy sokkal többet tehetnénk mi is: nem lehet könnyen hozzáférni az ilyen munkákhoz. Többet kellene tenni a mi kultúránk románság fele való közvetítése érdekében valamilyen általuk érthető nyelven. Tehát visszatérve a kérdésére: az ezirányú érdeklődésből még tömegmozgalmat nem képzelek el, de azért a jóhiszemű értelmiség irányában többet kellene tennünk a közeledés és a kölcsönös megismerés érdekében. Persze lassan eljönnek a dolgok, de annak érdekében, hogy erjedésbe induljon az a tészta, az élesztőt bele kell tenni. Arról lehet vitatkozni, hogy miért mindig én legyek az élesztő-bekavaró? Azzal is érvelhetnék, hogy az okosabb enged. Az benne van a kisebbségi létben, hogy ő mindig egyféle kérő fél, hogy ő kell kezdeményezzen. Persze lehetne a többség is nagylelkű és nemes lelkű. Ezt a nemes lelkűséget még nem látom nagy méretben, osztársadalmi szinten megjeleni. Optimista nem vagyok, de azt mondom, hogy kezdeményezni továbbra is nekünk kell, nekünk kell ezt a vasat a tűzbe tartani, kalapálni, addig, amíg azt mondják, hogy *Hallgass ide, a paraszat én fújatom, te tartsad a vasat. S aztán tegyük az üllőre, és te is üss egy kalapáccsal és én is ütök egygel, és próbáljuk ketten moderálni és formálni*. Tehát ez volna az eszményi.

A többnyelvűségben az anyanyelvre való alapozás rendkívül fontos. Hogyan látja ön ezt a kérdést?

A tudásszerzésre a legbiztosabb csatorna és a tudás konzerválására a legfontosabb eszköz az anyanyelv. Szakmai műveltséget szerezni más csa-

tornán, mint az anyanyelven, nehéz. A biztos talaj a tudás megszerzésére és megőrzésére csakis az anyanyelv. Az anyanyelv a más nyelvek megtanulása szempontjából is rendkívül fontos, hisz minden nyelvet anyanyelvi alapon tanulunk.

Milyen idegen nyelvek tanulását tartja fontosnak?

Köztudott, hogy az angol nyelv lett a divatos idegen nyelv. Ha az ember elhagyja az ország határát, akkor angolul szólalhat meg eredményesen. Ez egy politikától nem mentes divat. Sokáig, akár évszázadokban is gondolkodhatnánk, a francia volt a diplomácia és az emberek közti kommunikáció eszköze. Aztán, legalább is Európában, ahogyan a politikai és katonai konfiguráció alakult, a német nyelv jutott egyfajta dominanciához. A második világháború után, amikor a világ politikailag és katonailag polarizálódott, az egyik a szocialista világtrend és a másik az Egyesült Államok befolyása, akkor az orosz nyelv tört elő. Én nem tartom szerencsésnek, hogy a világnyelvek közül az angol ennyire kivételezett, majdnem fetisizált és favorizált nyelv lett. Nagyon sajnálom, és ostobaságnak tartom, hogy az orosz nyelv oktatását elhanyagoltuk, egyszerűen kiiktattuk. Ugyanilyen ostobaságnak tartom, hogy a francia nyelv oktatását kiiktattuk. Ma egy konjunkturális helyzet irányítja a nyelvoktatási politikát és ez nem egy meggondolt és megfontolt politika. Szintén nagy hibának tartom a német nyelv perifériára való szorítását. A kommunikációnak nem csak a legmagasabb szinten, nem csak diplomáciai szinten, nem csak kereskedelmi szinten, nem csak a tudományos élet magas szintjén kell zajlania, hanem a populációt kitevő középréteg szintjén is. Újra visszatérek oda, ahonnan indultunk: ha nem tudjuk a küszöböket átlépni, akkor megrekedünk. Én a nyitottságban látom a nyelvoktatás korszerűségét és a korszerűség lényegét.

Méltó összefoglalása volt ez a gondolat az ön véleményének. Köszönöm.